

## Inhoud

|                                                          |     |
|----------------------------------------------------------|-----|
| Hoofdstuk I - De vrouw van de Gezina .....               | 5   |
| Hoofdstuk II - Het hart van de kroonprinses .....        | 15  |
| Hoofdstuk III - Het begeerde boegbeeld .....             | 21  |
| Hoofdstuk IV - Passagieren met een klipperschipper ..... | 32  |
| Hoofdstuk V - De eenzame spiegelt zich .....             | 55  |
| Hoofdstuk VI - Een roer dat uit de hengen hangt .....    | 62  |
| Hoofdstuk VII - De erven gescheiden .....                | 83  |
| Hoofdstuk VIII - Getrouwd .....                          | 91  |
| Hoofdstuk IX – Zee-bootjes bouwen .....                  | 101 |
| Hoofdstuk X - Anne Christine .....                       | 111 |
| Hoofdstuk XI - Alleen .....                              | 120 |
| Hoofdstuk XII - De hoge greep .....                      | 132 |
| Hoofdstuk XIII - Een moeder met haar kind .....          | 155 |
| Hoofdstuk XIV - Het hart van de kroonprinses .....       | 165 |

## Hoofdstuk I - De vrouw van de Gezina

De Kroonprinses is een oud kavalje. Dat ruikt naar roest en carbolineum. Van de rivierzijde uit, dus zo de schippers er op kijken, is het welgezegd een knap stuk bedrijvigheid. Maar de schippers weten óók... past op met de Kroonprinses, want ze zijn er heel niet met de stroom mee. Kwaadaardig volk, woest op geld.

Een schuit op het droge, een muis in de val. - Dat is elkaar doorgegeven al door de vaders van de vaders, die hun brood zochten op het water. En zo het vooral een mager stuk brood is (en schippers weten daarvan mee te praten) zwaar klemmt dan de scheepshypotheek en de aflossingen. Zwaar ook vallen de werfkosten. Maar godlof, er zijn werven waar je dokken kunt zonder te dokken, waar ze geduld hebben en op schippers vertrouwen.

Schippers, past op voor de Kroonprinses. Want ligt je schuit en woning daar eenmaal droog op de dwarshouten, de lieren gaan niet eerder draaien al eer er geld op tafel ligt. Wie daar op de wal vastgeklemd zit, hoog op de lierwagens gezet en dan kunstig ondersteopt, zodat weliswaar je schip voor geen duit lijdt, hij ziet maar kans er goed of kwaad af te komen. Geld moet er zijn!

Geld, zegt het wijf van de Kroonprinses. Geld! Wij betalen ons ijzer, ons staal. Wij dragen geld naar de bank voor iedere voet hout, wij betalen ons werkvolk, de teer en het hennepwerk, de cokes en de takelage, glas, verf, politoer en het koperwerk, wij betalen alles contant uit de hand en we vragen betaling contant. Dat is van ouds geweten. Wij werken goed en niet duur. Ga maar naar de grote hanzen als je krediet wilt hebben, maar je betaalt je uitstel dubbel. Een grote kont heeft een grote broek nodig, schippers! Als de grote werven kwalijk aan werk komen, betalen de kleine schippertjes het gelag.

Alleen maar omdat ze krediet bekomen. Geld maakt geld. Krediet kost rente. En wie bij ons komt, krijgt zijn schip in het water weerom, even hecht en houw als we het gelicht hebben, want de Kroonprinses is een dwarshelling. Grote gedoenten komen de werf niet op; daar is geen plaats voor, op de vier ondersteekwagens. Wie meer dan driehonderd ton vaart, gaat maar op een ander, alwaar ze krediet geven en de ribben en spanten uit hun fatsoen trekken. Driemaal gedokt op een langshelling en het verband is uit je schip, hoé mooi ze daarover ook praten rond Rotterdam op de grote werven. En het mag een ouwe reut zijn op de Kroonprinses, hier wordt naar de oude wijze met de hand geklonken. Het gaat zo rap niet, maar het is solied. En we krabben je huid, want we blazen niet met zand. En we lassen met de steekvlam. En bolderen doen we met vuisten, niet onder de domme machine. En ons houtwerk komt uit vakmensen-handen, heel niet van de timmerfabriek.

En hoor toe... voor binnenbetimmering werkt bij ons een schrijnwerker van de oude stempel. En onze schilder is in het equipage-vak geweest, die kan nog lakwerken. Ja, ga maar gerust naar de grote hanzen rond Rotterdam, daar krijg je krediet. En uit hun handen een werkstuk, waar je nog plezier van beleven zal, als je tot aan de laadlijn afgeladen, in ruig water ligt. Ga maar, schippers van de hendaagse tijd, van 't windbedrijf, van de ondergang. Ga maar naar de stoomhamers en de luchthamers van Rotterdam.

Ze staat op haar hakken en overziet het werk. Het is niet druk deze maand. De Gezina-schipper A. Batenburg, Dintelsas kan naaste week onder het stophout uit. Een welgebouwde paviljoens-tjalk, die ze al twaalf jaar heeft weten varen. Verder is er een houten zandbak van de Provinciale Waterstaat, die alleen nog maar hoeft gebreeuwd te worden en geteerd en daarmee is het schoon op. Verdimme! Ze bedenkt dan en overziet die platboomde bak, de Provincie bekomt wél krediet. Waarom eigenlijk de Provincie wel en de schippers niet, ja de rederijen en de scheepsmaatschappijen ook niet? Waarom zal ze, zoals onderlaatst, drie maanden gaan zitten nijdassen met een rekening aan het adres van mijnheer de hoofdingenieur? Op de Kroonprinses wordt secuur gebreeuwd, dat is gevorderd voor een zandbak, ze weet het goed, maar laten ze dan ook secuur betalen en op tijd. En zou ze de rijke Provincie, waar ze het geld maar voor het rapen hebben uit allerhand soort grondlasten, wél krediet verstrekken, maar die arme totelaar van de Gezina met z'n acht jonken niet? Vast niet ingenieurtje! Van overwegen tot besluiten hoeft bij haar niet lang te duren. Ze heeft de brief al in haar kop staan, de tekenaar zal hem netjes uitschrijven. U edele kan om uw-edeles zandbak kommen en 'm meenemen in uw-edeles vestjeszak, maar U edele gelieve in contanten mee te brengen: voor lichten en wederom te water laten, zoveel; arbeidsloon item zoveel, hennepwerk, carbolineum en overig materiaal zoveel, verschotten aan vreemd werkvolk nog een kakpostje, maakt samen zoveel. En, meneer de tekenaar... jij zorgt dat we niet te kort komen aan dat volk, we hebben last genoeg met hun kantonnier hier aan de oever.'

'Juffrouw', zegt de tekenaar, 'maar...'

'Maar? Maar? Doen zeg ik je! Hebben wij bij de Provincie krediet, als we ze een harde weg vragen? Of bij waterwerk? Kansen we leges bekommen op krediet? Schrijf de brief uit.'

'Maar baas Marius zegt toch...'

'Die zegt niks. Ik zeg hier. En als het jou niet aanstaat, meneer met een hoed op, dan kan je opduvelen, van veertien dagen gaan aftellen. Vanavond geef ik je de werkuren en de verschotten op.'

Ze haalt uit haar kralen rouwbeurs een wasdoeken boekje.

't Is tóch al een mager karwei, aan zo'n zandbak. En met groot werk varen ze naar Rotterdam, daar zijn wij zeker niet mans genoeg voor.'

'De vrouw van de Gezina komt vanavond terug,' zegt de tekenaar.

'Zo.'

'Ze is nog niet veel waard.'

Buiten het ziekenhuis is het goedkoper. Zij is nou geflikt en toekomende week is de schuit geflikt, laten ze tevree zijn. Liggen er nog materiaalbonnen? Ze tekent voor zestien meter drie-duims merkelijzer en vier grenen baddings, te verwerken aan de Gezina.

'En de nagels?' vraagt ze. 'Wordt hier hout zonder nagels verwerkt? En de menie voor dat ijzer?'

'Die zal er nog zijn.'

'Ieder order apart en wat over is, kan afgeschreven worden van de lei.'

'Dat is dubbel werk.'

‘Maar dat is secuurder en we doen het hier, zo het hier voorgeschreven is. Aju en denk om de brief voor Zijn edele: boter bij de vis.’

Maar waar zit baas Marius? Dat is geen vragen. De zandbak heeft geen roef en de werf is maar met twee schepen bevolkt. Het is warm en riant in de woning van de Gezina, al is het er armelijk en onderkomen; maar de houtbaas op een werf behoort bij het werk te zijn. Wat weet Marius ervan, waar op het moment z’n timmervolk uit klungelt? Maar de loonuren gaan door en alle bedrijfsonkosten ook. Ze stampet eens tegen de wand van de Gezina met haar stok. Onderweg stampet ze ook eens tegen het gemak, dat over het water is gebouwd.

‘Schijt je niet, dan rust je toch!’ barst ze, ongeacht of ze weet of het dit keer raak is. Maar ja, het was raak; er zat juist een dollyman in, netjes de krant te lezen. De sport, de sport en nog eens de sport; de Kroonprinses komt op de zoveelste plaats.

Zou ze even gaan zitten? Eigenlijk is het te koud om ergens stil te zitten, maar ze heeft indertijd een walbolder laten slaan aan de IJssel, waar ze, zittend, een zuiver doorzicht heeft tussen de drie hellingen. Daar rust ze vaak. De schippers kennen haar silhouet daar van die stee af.

‘Daar zit de Kroonprinses eigens,’ zeggen ze onder het voorbijvaren, ‘waar broeit de Kroonprinses weer op?’ En als daarna, Gouderak voorbij, de steenovens voorbij, de open uiterwaarden weer vrijkomen voor hun ogen, een wijd uitgewaaierd land van riet en gras en willige knotten, dan zit soms nog wel een uur daar op haar bolder de Kroonprinses. Zo nu en dan grijpt ze naar haar rouwknip, naar het wasdoeken boekje en noteert ze cijfers. Misschien ziet ze niet alles, maar toch... ze ziet veel.

Misschien ook hoort ze niet alles... maar het meeste ontgaat haar niet.

Waarom zit Marius in de Gezina? Het stinkt er naar armeluis wasgoed dat boven een uitgezakte potkachel hangt te drogen. En naar reuzel. Want het is wel eens weelderiger geweest in die paviljoens-tjalk; de vorige maal toen ze in de reparatie lagen, was er tenminste nog een varken in de kuip. Dat die lange slungel van een schipper daar graag zit tussen al zijn jonk en in de stank, dat vat ze. Een iegelijk mens is zijn eigen stank het liefst. Zij ruikt graag carbolineum en de zure weeë lucht die uit het mangat opstijgt van een lekkend graanschip; daar zit verdienste aan. Maar laat toch een elk blijven bij zijn eigen bedrijven. Marius heeft in zijn dag genoeg te schaften met het hout en het fijn-hout, met timmervolk en de schrijnwerker. Scheepstimmerlui zijn grote loeders, in het verdonkeremanen van werken. En ze worden pas zuinig op het materiaal, als ze een stuk of wat maten hebben zien buiten vliegen, die er rauw mee verkeerden. En dit weet Marius; waarom zit hij dan te bakken in de Gezina bij de potkachel?

Wat ziet hij daar aan die schipper met z’n opengesperde kalverogen, waarmee de vent soms uren op het water zit te staren; alsof hij er een rijksdaalder in verloren had. Zo’n poepfijne ouderling, met z’n bijbel en dominees-schifturen? Schippersvolk is vreemd volk. Of het nou van die profeten zijn, of losse zwabbers uit de steden... allemaal kijken ze zo doel-verloren in het water. Wat heeft dat voor nut?

Zij zit hier ook stil, zij kijkt óók fel. Maar haar stil zitten en fel kijken heeft een doel.

Ogen dwingen, haar ogen zeker. En Marius is niet uit de Gezina gekropen gekomen, toen ze met haar stok hem teken gaf dat het buurten nu toch lang genoeg geduurd had. Wat voor kaantjes zitten ze daar samen uit te braaien? Ze zal wachten; o ze kan wachten. Wie veertig jaar geworden is, en een leven achter zich heeft van beheren en zorgen op een werf, is door de onbesuisde daden heen.

Van haar bolder naar de tekenaar weerom, nog eens kuieren door de houtloods en de smederij, dan maar weer terug naar de bolder en ja ginder aan de dijk ziet ze nu toch Marius staan, het hekken openend voor de voerman die met vaten teer achterom gereden komt. Van de landzijde uit is hun werf zeker op het mooiste niet. Ze weet dat goed. Een goor en laag fabriekscomplex, her en der bebouwd. En dan, het kantoor is niet meer dan een soort directiekeet. Maar van de weg af valt er, eerlijk gezegd, geen vierduit te verdienen en heel die landzijde kan haar afgestoten worden, heel het land. Hun heul ligt op het water. Van de waterkant komt het geld en al wat er weer wegvloeit... het trekt de landzijde op. Debet en credit, water en land.

De tekenaar heeft zijn brief geschreven. In poeslieve woordjes. Of de Hoogedelgestreng - beware wat een woord - maar eens op de werf wil komen kijken.

'Kijken man? Wát is hier te kijken? Een oud wijf en een oud bedrijf. Kijken is het woord niet! Betalen, bedoel ik! En betalen schrijf jij! Of de vent nou hoog of laag, edel of ontaard, gestreng of mak als een lam is... betalen! Alles wat hij weten moet is dit: geen betalingsaanwijzing meer een maand na dato, en die eerst betaalbaar weer twee maanden na dato. Een ándere brief!'

'Maar denk toch aan de klandizie juffrouw.'

'Klandizie hebben we niet nodig, geld hebben we nodig.'

'Maar ze betalen toch wel.'

'Zeker; maar als het hún belieft. Maar ik wil geld zien, aleer ik commandeer: de lieren vieren.'

'Goed... ik zal het schrijven.'

't Is je geraaien. En ga nou meteen maar even nazien, of de uitslaner opschiet met de mallen en schrijft er staal voor uit. Want daar komt onze werfagent aan.'

'Werk, Gert Borsten?'

'Werk.'

'Goed werk?'

'n Ingedeukte klipper uit Kampen.'

'Van Jansonius! Dat klippertje van Lels? Of is het er weer een van de suiker?'

'Een gewone avontuurder. Jansonius is het niet, wel z'n zwager, hij heet Zwartewaal. Geld heeft hij niet, maar de zaak hangt bij de assurantie.'

'Scheepsrisico? En is er nog niet uitbetaald? Hangt de zaak nog? Hangen laten en hangen zal ik, aleer ik die Kamper klipper op de werf neem.'

'En dát wou ik je nou juist raaien van wel.'

'Wie zit straks met de stukken als er geen geld is?'

'Jij niet juffrouw... maar Scheepsrisico of die schipper. Wij komen in elk geval aan ons geld; de schuit is meer waard dan de reparatie.'

'Ja, ja... zo worden wij ook avonturiers. Maar daar is baas Marius. Luister Marius, hij heeft werk gevonden. Een Kamper klipper en het zit zo en zo. Tussen

tafel en stoel; scheepsrisko zit nog op de eieren. Ongewis werk, wat jij? Niet doen waar?’

‘Geen kwaaië kansen nemen, Cato. Heeft die schipper dan geen geld, Gert Borsten?’

‘Geen cent meer, baas Marius, maar luister nou; als je de schuit hier hebt, op de Kroonprinses, een handige jongen die er aan komt. En zal je dan je geld niet bekomen? Dat zei ik ook al tegen juffrouw Cato.’

‘Maar dan maken we die schipper kapot.’

‘Dat is hij tóch. Hij kan nou eenmaal niet varen in de tegenwoordige presentie waarin de schuit verkeert. En doen wij het niet, dan doet het een ander.’

‘Dan maar een ander. Het is me een te vuile affaire, waar Cato?’

‘Maar als Scheepsrisko straks betaalt?’

‘Juist juffrouw, die mogelijkheid komt er nog bij.’

‘Ik zeg, dat moet eerst aan de wal uitgeknobbeld worden. Dat wordt advocatenwerk en dat kan tijen duren.’

‘Maar, ik denk toch, wij krijgen ons geld eerder, Marius,’ meende Cato, ‘als we maar dreigen met verkoop.’

‘Dat is het ‘m juist. En dan gaat zo’n schippertje er aan kapot, of hij komt onder de woekeraars.’

‘Wij of een ander.’

‘Dan maar een ander.’

‘Nee... dan wij maar. Hoe groot is het karwei?’

‘Om en nabij vier mille.’

‘Hoor eens op. Maar dán wij! Heb je al akkoord ter tekening?’

‘Ik kan komen voor de papieren, juffrouw Cato.’

‘Hoe heet die schipper ook weer? Zwartewaal? Voornamen bekend? Schrijf de aanwijzing uit, maar alleen als we het aannemen kunnen op uurloon en materiaal. En je procenten bekom je niet eer vóór het schip op de helling ligt.’

‘Cato... het is niet zuiver.’

‘Maar het is vier mille en wat we misschien nog meer vinden onder de waterlijn. Is de schuit aangevaren?’

‘Door een Duitse raderkast van de rederij.’

‘Kom op met de papieren!’

‘Cato... ik zou het niet doen.’

‘Dat heb je al gezegd. Ben je bang voor het geld? Ik niet!’

‘Voor het geld niet. Maar we maken dat schippertje kapot.’

‘Dat heb je ook al gezegd.’

‘Misschien kunnen jullie het klippertje straks nog behoorlijk kopen, juffrouw Cato.’

‘Juist mijn gedachte.’

‘Ik blijf het een vuile affaire heten.’

‘Dat kan je straks nog zeggen, Marius als Gert Borsten met de aanwijzing weg is. En weet jij wat vuil is? Een werf vol werkvolk leeg te laten liggen, dát is vuil. Dat klippertje meet toch niet boven de driehonderd, Gert?’

‘Tweezeventig.’

‘Tegenover de ijzerloods; vier wagens. Dan is er weinig transport van materiaal meteen. Nog andere zaken? Niks vandaag verder? Aju; ik ga naar het werkvolk. Regelen jullie samen de overkomst maar. Alleen, denk er om: als wij het sleeploon ook in de verschotten opnemen, dan gaat de opdracht van ons uit om de procenten. Er liggen nog twee gezegelde formulieren in het postzegelboek.’

‘Als ik die sleeporder eens invulde, om de schuit naar de Scheepsbouwmaatschappij te laten overhalen’ opperde Marius, toen zijn zuster weg was.

‘Wat mij betreft naar de Marinewerf, baas Marius, maar ik schat dat de juffrouw je dan de strot afbeet.’

Barst! - denkt Marius en vult het formulier in. Hij denkt aan een ruigpotige spin die kalm schommelt in zijn web. Vanavond komt trouwens de vrouw thuis uit de Gezina, maar het kindje is dood. Vreemde dingen zijn dat. Die komen nooit zuiver in hun gezichtskring, hier op deze werf van roest en geld.

Avond. Zélf luidt Cato de bel en daarna betaalt ze de loswerklui uit, want die huurt ze per dag. En zélf staat ze voor het uitbetalen aan de poort. Kachelhout wordt tegenwoordig niet meer gestolen; ja vroeger, onder vader, werd heel wat de hekken uitgedragen waar geen cent ooit van teruggezien werd. De schipper van de Gezina is met een rijtuig weg. Domme geldverkwisting. Hij had naar de stad kunnen lopen en daar een rijtuig nemen, maar grote heren denken niet aan het kostelijke geld. Ze ontsluit de woning en port de kachel op. En eer Marius er is, heeft ze al helder overwogen, hoe ze hem de pas afsnijden zal voor klaagzangen. Heb ik soms dat Kamper klippertje aangevaren? zal ze zeggen.

Kan ik het verhelpen dat die schipper hangt, als er wat knarst in de polisvoorwaarden en z’n schuld komt vast te staan? Mogen we met vader zijn erfgeld hier spelen, of behoren we het rendabel te beheren? Kan een mens zaken drijven met flauwhartigheid? En doet een ander het niet, als wij zo stom zijn onze kans niet aan te vatten? Weet jij soms ander werk? En ben jij soms zo zoetsappig geweest, toen het de executie betrof van de Ubi Bene? Waar heb je eigenlijk een werkzoeker voor, als je ‘m de kans niet geeft wat te verdienen? En als de wet zegt dat het zo mag, wil jij dan nóg eerlijker zijn dan de advocaten? Ja, en wie zegt je dat die schipper nergens op een goeie manier geld losmaken kan?

Zo; dát zou ze zeggen en nog een enkel woordje meer, alvorens woest te worden. Dát zou ze hem zeggen – als... als hij er maar was om hem dat te zeggen. Maar het werd klokke zeven en het eten was op een haar na klaar, aler hij ineens zwijgend in de kamer zat. Zo’n gluiperd. Ze kende dat, Cato kent haar broer. En ze hief haar ogen al op, gereed voor de afweer. Maar ze kon het eten op tafel zetten zonder dat er woorden vielen en ze aten zwijgend. Ze begon over profielen in het magazijn, die schaars werden; hij vond dat ook en er moest dan maar matig besteld worden. Ze probeerde het nog anders en vertelde van haar brief naar de Provincie, maar dat wist Marius al. Hij zat bij het raam en keek uit over de werf en at bekant niet. Dat was toch heel zijn gewoonte niet.

En toen de tafel was afgedekt, vroeg ze zoetjes: ‘én.... Marius... is de sleeporder weg?’

‘Ja Cato.’

‘En je zegt niks meer daarop? Heb je je al bedacht? Ja, je woord opeten is zeker zo smakelijk niet.’

Marius knikte, ze begreep niet waarom, hij knikte; wat morrelde er in die vent?

Ze overwoog: zou ‘k nou toch maar doorgaan daarop, en het hem eens helder uitleggen, of hem zo laten? Och, de klipper komt voor de werf, dát te bereiken hoefde niet meer bevochten te worden.

‘Thee?’ vroeg ze, ‘of nog wat wachten?’

Toen, ineens sprong Marius recht en klemde z’n handen aan het raamkozijn. Op het dek van de Gezina waggelde de schipper bekant struikelend over een vlag. ‘Cato,’ zei hij schor, ‘kalefater jij je eigen nou maar gauw even op, dan kan je de vrouw uit de Gezina helpen afleggen: het is daar gedaan zien ik.’

Voor het eerst die avond keken ze elkaar in de ogen. Ze leken op elkaar in hun roestige kleding, hun ogen leken óók op elkaar; vader zijn gestrengte ogen.

De schippers, die voor de Mallegatsluis liggen, hebben de rouwvlag gehesen, de hoge beurtboot van rederij De IJssel salueert met de stoomfluit bij het langsvaren en de slepers van Pannevis hebben gewacht, aleer ze hun tros viere laten; op de Kroonprinses wordt de vrouw van de Gezina uitgedragen langs de waterzij, vanwaar ze ook gekomen is. En gelijk met haar gevaren is, toen ze werd gedoopt en toen ze ging trouwen.

De Goudse havenmeester neemt de kist aan boord van z’n jol. Daar staat de schipper van de Gezina bij, heel niet manhaftig onder zijn hoge zijden. Marius staat er ook bij en Cato staat er ook bij tussen twee schippers, die in de familie zijn van de vrouw. En Cato heeft ál het werk laten stil leggen. Daarom staat het werkvolk, met de zeilen petten in de hand, beleefd op een rij aan de wallekant. Alles staat daar en geen enkel werkgerucht komt van de werf. Dat is vreemd op een doordeweekse dag. Het is nu goed waar te nemen, dat haar werf eigenlijk maar een stuk van de koepolder is, een beet uit het stille land.

Het is hier zo stil als bij een brandend huis in de nacht. Dan knapt dof het vuur de stilte in, hier groeit de stilte op het dof geluid van de stappende mannen, die de kist dragen naar de jol. En daar vaart de vrouw van de Gezina, haar laatste vaart. Drie forse riemslagen en verder drijft de jol vanzelf naar de oever. Aan de overzij staat de rouwstoet klaar. De kist wordt geheven, schuift in de lijkkoets, het is voorbij.

En Cato luidt de bel, het werk wordt hervat. Dat was daar een extra schaft en het loon gaat door. Ieder uur item zoveel. Ze stonden daar wel beleefd en treffelijk met hun petjes in de hand, maar ze stonden. En de dag draait toch. Ze kijkt nog eens om naar de Gezina; daar zit al dat grut bijeen met een tante. Het heeft er hoegenaamd geen weet van, wat er is gebeurd. Ze zijn nog te pril en bekommeren hebben er geen vat op. Het is anders wél een goeie bodem die Gezina; nog drie dagen de hare. Want zolang er niet betaald is, blijft het háár schuit, op háár werf. En omdat er vandaag tóch zoveel familie over is, broers met ringbaarden en zwagerbroers met ringbaarden, daarom is het krek een uitgelezen dag om daarover te beginnen. Het karwei is begroot op twaalfhonderd, het zal af en afbetaald zijn

met elfhonderd-dertig harde guldens. En dan rekent ze al dat verlet van de laatste dagen nog maar niet, daaraan heeft niemand schuld. Een bom geld is het niet, maar het is toch een mooie handvol. En voor zoverre ze er kijk op heeft, is de schipper van de Gezina vandaag de dag rijker aan goeie wil, dan aan goed geld. Veel heeft hij in deze laatste weken (deze nare tijd) moeten wegdragen; dat is waar. Maar moet daarom de werfrekening onbetaald blijven? Neen, zeker niet. Want het ziekenhuis vraagt alles contant, ja veertien dagen op voorhand en dat betreft dan nog een levend mens. Hoeveel te meer voor een dooie schuit; ze hoeft haar eigen daarover niet te schamen. En als er iemand bijspringen moet in die dokterskosten, waarom zij? Is de familie niet nader? En die broers en aangetrouwde broers, mannen van de vaart allegaar, die weten toch wat het parool is op de Kroonprinses betalen!

Toch hadden die mannen daar heel wat op te zeggen. Het gaat hier toch van een geslagen weduwan af en dat hij tekort komt aan de werfkosten, dat laat zich momenteel toch verklaren. Zou ze dan niet wat wachten willen op de rest.

‘Jullie hebben,’ wedervoer ze, ‘jullie hebben het bij het rechte eind; het is dit keer niet de schipper zijn schuld. En daarom moet hier geholpen worden.’

De familie werd aandachtig. Geraakte het harde wijf vertederd? ‘En wie,’ zo ging ze verder, ‘wie zou hier om te helpen de aangewezenen zijn? Zijn dat allereerst niet de gebroeders? Want wie zou ik het allereerst helpen, als hulp gevorderd werd? Mijn eigen broer. Tussen u-lieden ben ik de laatste van wie gevorderd mag worden om hier te helpen. Wie mij dan ook betaalt, al datgene wat de schipper tekort komt, om zijn paviljoens-tjalk weer vrij te krijgen, helpt mijn persoonkje niet, maar hém uit nood.’

‘Dus je houdt de schuit vast, als de laatste cent niet op tafel komt?’

‘Als de eigen familie niet behulpzaam is, moet ik dan behulpzamer zijn?’

‘Vertrouw je hem dan niet?’

‘Vertrouwen jullie je eigen familielid niet?’

Toen hebben ze haar betaald. Met negenen hebben ze ervoor gezorgd op haar kantoor. Ze wilden op de scheepsbanken, die daar langs zij het beschot stonden, niet gaan zitten.

‘Dank je mannen,’ heeft ze gezegd: ‘nou komt er nog een afrekening voor de laatste drie dagen tot en met donderdag, maar dat betreft nog maar een grijpstui-ver. De schuit is dan vrij. Ja, want ik mag met mijn klein bedrijf geen risico’s nemen; ik moet aan m’n werkvolk ook denken.’

Ze kijkt na deze toespraak, van een aard gelijk ze er al vele heeft gehouden, de kring van schippers rond, maar de mannen zwijgen.

De weduwan uit de Gezina neemt de kwitantie aan en gaat woordeloos naar de deur. Zijn ogen zoeken baas Marius, maar Marius is daar niet.

## Hoofdstuk II - Het hart van de kroonprinses

Daags nadat de vrouw uit de Gezina was uitgedragen, lag het gebutste klippertje van schipper Zwartewaal voor de wal, gesleept door de Rode Ster XI, maakt  $8\frac{3}{4}$  procent provisie. Dat was alvast verdiend. Cato droeg een baalzak voor haar lijf, want ze wou haar serge japon, die toch al roestig genoeg was geworden, sparen. En er was plaatijzer voor die dag aangekomen. Die jurk had ze vanmorgen, vanwege de alteratie gisteren, vergeten te verwisselen met haar kleren van allendag. Ja... gisteren... een dure dag, een benauwde dag. Een huilende schipper over je werf, werkvolk dat aan het werk bekant niet roert - een kapotte dag noemen die mannen dat - de telefoon en het kantoor urenlang onbeheerd... wie weet wat er gestolen is van de werf. Zeker zijn haar bedrijfsuren ontfutseld. Ze wou op zulke dagen wel dat het hier de manier was net als in Rotterdam, dat het werkvolk in stukloon werd betaald. Het gekreukelde klippertje dat daar ligt, zal die schade moeten goed maken. Ze klautert er in en neemt met een half oog waar, bakboordplaten, spanten en buitenhelling<sup>1</sup> zijn er maar kwalijk aan toe. Een goed gebouwd schip, ziet ze. En er is aan geflikt, dat ziet ze ook, maar... door de concurrentie. Zwartewaal keert dus op zijn oude werf niet terug. Niet voldaan? Of onenigheid over de schijven? In elk geval is Gert Borsten een goed werkzoeker, die de klanten bij de concurrentie weg weet te praten.

De schipper, Bartholomeus Zwartewaal, zit pijp-rokend in 't vooronder. Ze zegt hem, bij wijze van begroeting: 'Een kwaai douw geweest, Zwartewaal.'

'Een kwaai douw, wél gezegd.'

'Maar daar is hier raad voor. Wij maken alles.'

'Zo, jullie maken alles. Is het waar, maken jullie hier de schepen heel, maar de schippers kapot? Wat gaat dat hier worden met mijn bestaan? Je hebt een kwaai naam, dat betreffend.'

'Een kwaai naam?'

'Als de zwarte pokken, onder ons schippers. En daarom... eerst helder op over de condities. Scheepsrisico betaalt, ik betaal niet.'

'In ons contract verluidt dat anders. Maar eerst een woord over die kwaai naam. Wat heb jij, Bart Zwartewaal, wat heb jij op onze naam te commanderen?'

'Vraag het aan de schipperij. Mijn is verteld, dat je een mens het merg uit zijn ruggengraat zuigt, tót er geld is.'

'Kan ik werken en m'n werkvolk betalen zónder geld? Moet ik m'n leveranciers zelf soms niet betalen?'

'Natuurlijk. Maar daar is onderscheid. En ze zeggen dat er maar kwalijk goeie wil in de Kroonprinses huist. Dát heb ik op je naam te commanderen, anders niks. Maar het is wél. Het is mij te veel, om m'n bestaan hier te gaan wagen. En ik kom met m'n klipper niet op jouw werf, aler we het akkoord zijn. Een schuit op het droge ligt aan een sterke ketting. Op het water ben ik vrij man.'

'Vrij man? En m'n contract?'

'Als er tóch gerecht moet worden, dán als vrij man.'

---

<sup>1</sup> buikdenning.